

Snežana Bukal

Varuh hiše

Šel sem obiskat brata, ki se je enostavno, starinsko rečeno, znašel v norišnici. Čeprav si tega takrat nisem priznaval, celo opažal ne, sem se počutil nekako premaknjeno, celo vzvišeno, k čemur je vsekakor prispevala nenavadna barva popoldneva, v katerem se je dogajala ta zgodba. Tudi pot, po kateri sem šel prvič. To je bilo, kot če se človek spušča iz mesta navzdol, navzdol do mostu, nato čezenj, pa na levo ob obali, od katere naprej, do koder seže pogled, sega – ravnina. Vse to pa v oker in zeleni svetlobi s sivo, ki preti, da bo postala nizka, progasta megla. Nato še en zavoj s poti, še niže in končno čez nekaj neartikuliranih ulic in nekaj razmetanih hiš ograja iz črnega kovanega železa, za katero je v podivjanem parku nanizanih šest ruiniranih poslopij.

Z bratom si nisva blizu. Morda je temu razlog velika razlika v letih ali pa, preprosto, nikoli sploh nisva pokazala želje po bližini. Tedaj, med vožnjo, sem se skušal spomniti česa skupnega, a ni bilo ničesar. Razen njegovega obraza s fotografije v mamini sobi. Medtem ko sem stal pred semaforom, se je skozi goste oblake za trenutek prebil čisto pravi, svetel sončni žarek in se dotaknil površine vode, jo zasrebril.

Spomnil sem se rok, ki so me vrgle in vzele ven iz Velike vode. Na dnu mulj. Odpiram oči: zeleno, zeleno kot ob trohnenju mahu, vendar svetlo, polno sonca zgoraj in teme spodaj. Roke me jemljejo ven in otirajo z brisačo, obraz se sklanja nad menoj in smeje. Nato me zapustijo, zemlja postaja hladnejša, sence daljše, zapuščajo me, sem samo epizoda njihovega odraslega dne.

Nisem vedel, kje točno leži brat. Leži? Vstopil sem v prvo od šestih hiš. Hitro sem stekel po nekaj stopnicah navzgor in zbegano obstal. Kljuge namreč ni bilo. To me je spomnilo na naravo kraja, na katerem sem se nahajal. Ozrl sem se in zagledal zvonec, na katerem ni nič pisalo. Pozvonil. Po daljšem čakanju mi je odprl mladenič v dolgem, modrem frotirastem plašču.

»...oprostite. Dober dan. Zdravnika iščem, tu imam brata, ne vem točno, kje. Potrebujem doktorja K.«

»Tu ni nikogar. Vsi so na sestanku. Na katerem oddelku pa je tvoj brat?«

»Ne vem. Tak manjši je, debel.«

»P? Ta, ki je prišel pred nekaj dnevi?«

»Da.«

»Aha, bil je tu. Včeraj so ga premestili na C. To je tretja hiša od tod.«

»Ne razumem, kaj je narobe. Tu ga ne zadržujemo. Če želite, ga lahko odpeljete.«

»Ne bom ga odpeljal. Samo vedeti hočem, zakaj je tu. Kako je z njim.«

»Zakaj ga ne vprašate? Verjetno je spodaj na klopi. Zakaj ne greste najprej k njemu in se potem vrnete sem? Skupaj.«

»Da, seveda. Želel sem le vedeti. Se pripraviti.«

»Saj vendar vse to veste, mnogo bolje kot jaz.«

Bližam se mu s hrbtne strani.

»Zdravo,« rečem. »Tu sem.«

»Zdravo. Celo jutro že čakam, da prideš. Boš?«

Ponuja mi kos starega kruha.

»Ukradel sem v jedilnici. Grozna hrana je tu. Imaš cigarete?«

»Saj veš, da ne smeš kaditi.«

»To zdaj pač ni najvažnejše.«

»Mama te pozdravlja. Zelo jo skrbi.«

»Če jo skrbi, zakaj je potem ni tukaj?«

»Nehaj cviliti. Kaj se greš?«

»Ne morem več. Zlomili so me. Ne morem.«

»Kaj govoriš? Saj bi vsi lahko to rekli. Veš, česa sem se spomnil, ko sem prihajal? Kako si me učil plavati.«

»Jaz tebe učil plavati? Ne izmišljaj si!«

»Imel si kopalke s črto na sredi in z dvema gumboma.«

»Ej, kdaj je to bilo. Kam si odšel!«

»In bil si suh in vse so norele za teboj.«

»Ha, torej še pomnijo. Kako sem se takrat uničeval.«

»Kaj bova zdaj? Greš domov?«

»Odpelji me k mami.«

»Ne bom te peljal k njej. Pusti jo. Ona ima svoje življenje. Svojo hišo imaš.«

»Noče me sprejeti.«

»Ampak to je tvoje stanovanje. Najti morata kako rešitev. Kaj si pravzaprav storil?«

»Kaj ti je rekla?«

»Da si jo z nožem podil po hodniku in da je nekdo poklical milico. Kako si lahko dovoliš kaj takega?«

»Ne vem, ti tega ne moreš razumeti. Samo to sem hotel, da umolkne, ona pa je vedno bolj cvilila. Prosil sem jo, naj utihne, ampak ona vedno goni svojo. Zakaj niso še nje zaprli? Tudi ona spada sem. Glej, to se je zgodilo. Moral sem jo utišati, sicer bi mi počila glava.«

»To so vajini vrtinci. Nočem sodelovati pri tem. Bodi vendar človek, loči se in uredi že enkrat svoje življenje.«

»Ampak jaz jo ljubim.«

»Ljubiš žensko, ki si jo hotel ubiti!? Ona te ne ljubi. Noče te, sam si dejal.«

»In kaj naj storim?«

»Napotí se domov in kot odrasla človeka se odločita, kaj bosta. Zamenjajta stanovanje, pobotajta se, ločita se. Meni je vseeno. Nočem sodelovati pri tem. Vsekakor pa se zberi, sicer boš resnično končal tule.«

»Pa kaj. Tule pravzaprav sploh ni tako slabo. Če bi le vreme bilo malo lepše. Poglej, kakšen park. Krasota. Lahko bi do konca življenja sedel tukaj in razmišljal. Glej, recimo včeraj. Polži so celo popoldne prečkali tole stezo. Prava selitev polžev. Razmišljal sem, če bi jih moral enostavno prenesti na drugo stran. Za to bi potreboval nekaj minut, oni pa ves dan.«

»Zresni se.«

»Resen sem. To je bilo včeraj. To me je mučilo vse popoldne. Ali imam pravico prenesti jih, s tem opravljam dobro delo? Tudi prsta nisem premaknil. Čudno je tu, kljub vsemu. Vidiš tisto spodaj? Tisto, ki meče kamenčke. Sonči se. Tudi pri minus desetih. Izbrala si je življenje ob vodi. In gotovo je, da je tu nihče ne moti.«

»In ti? Kaj boš ti izbral?«

»Ne vem. Veš, moram še malo ostati tu.«

Že sem se dotaknil velikih vhodnih vrat, videl svoj avtomobil na drugi strani ulice, ko je nekdo zavrnil moje ime. Obrnil sem se, kaj pa naj bi storil drugega? Sredi rdeče steze je stal nekdo in se tako prijateljsko smehljaj, da sem takoj dojel, da ga poznam, čeprav sta se dve nasmejani očesi nahajali na meni popolnoma neznanem obrazu.

»To sem jaz, S. Skupaj sva hodila v šolo. Pozabil si me.«

»Saj res. Nisem se mogel takoj spomniti, priznam. Zdravo.«

»Od kod pa ti tukaj?«

»Tako. Moj brat je tu.«

»Je kaj resnega?«

»Nič takega. Malo nervoze. Uredilo se bo. In ti? Kaj ti delaš tu?«

»To je dolga in zapletena zgodba. Morda kdaj drugič, na kakšnem boljšem kraju. Veš kaj, sam bog te je poslal. Bi naredil nekaj zame?«

»Kaj?«

»Sem sem prišel nenadoma, nenačrtovano. Doma je ostala ptica v kletki. Poginila bo. Prosim te, pojdi do mene in jo samo spusti skozi okno. Se bo že znašla. Boš?«

»Ne vem. Nekako mi je neprijetno. Ne vem niti, kje stanuješ.«

»Kako, da ne veš. Prihajal si k meni. V T-jevi, kjer sem tudi vedno stanoval.«

»Da, vem. Še vedno ste tam?«

»Samo jaz. Očka je umrl.«

»Oprosti. Nisem vedel.«

»Nič, nič, že deset let je, kar je umrl. Ključ je v podstavku, pod cvetličnim lončkom. Takoj pri vratih. Prosim te.«

Že dolgo me ni bilo v T-jevi ulici, a vendar je bilo dovolj samo stopiti po njej, in že me je ujela njena neminljiva magija. Stari drevored, ki meče svojo čipkasto senco na vse, česar se dotakne, in v tej ulici ni ničesar zunaj njegovega dotika. Tudi cimetine fasade ne, niti nizke ograje s škripajočimi vhodnimi vrati, ne mračnih prehodov niti nagrizenih figur palčkov, zaraščenih v travi.

Vsaka od teh hiš skriva dvorišče, v katerem se nahaja druga, manjša hiša, dvorišča so med seboj povezana z napol porušenimi zidovi in podivjano živo mejo, in medtem ko vstopam v eno od hiš, da bi prispel do dvorišča, v katerem se nahaja hiša mojega znanca, se mi vrača že pozabljeno vedenje, poznavanje mestnega srca, vseh tistih bližnjic, zelenih in mračnih vogalov, poljan, balkonov, s katerih visi perilo, ogoljenih dvoriščnih fasad, ženskih glasov, ki se kličejo, preprirov, smeha, vsega tistega, kar živi na tisti strani mesta.

Privzdignem cvetlični lonček, na dnu resnično leži ključ. Medtem ko odpiram vrata, se sprašujem, koliko parov oči me opazuje ta trenutek. Nenavadno je vstopiti v tujo hišo, v kateri ni nikogar, kamor si nekoč zdavnaj prihajal in kjer ni več kraj zate. Na vsem se nahaja odtis nečesa drugega, spremenjenega, obenem pa je še naprej vse enako – splošen razpored predmetov, svetlega in temnega. Hišo sem spoznal prej kot njega. Ampak nikjer ni bilo niti kletke niti ptice. Pogubnemu vplivu te ulice pripisujem dejstvo, da sem legel na mehko otomano in takoj zaspal. Slišati je bilo vpitje in udarce žoge, to so bili drugi otroci, jaz pa sem slišal naše glasove in vmes svojega. Predramil sem se, odprl oči in zagledal nekaj medeninastih ptičic, ki so se vrtele okrog vrvice, s katero so bile obešene na strop, na mestu, kjer se običajno nahaja lestenec.

Prevedla Sandra Rekar